

פרידריך שילר

מרי סטיוארט - מערכה שנייה, תמונות 2-3

תמונה 2

[נכנסת אליזבת, בלווית לסטר. הרוזן אובספין. בלייור. הרוזן שרוסברי. לורד בארליי
בחברת אצילים צרפתים ואנגלים. קנט. דייויסון.]

אליזבת:

[לאובספין]

רוזן!

צר לי על שהאצילים האלה,
שבאו ממרחק, אינם זוכים
כאן להדר בנוסח סן ז'רמן.
אינני מסוגלת לערוך
משתים הראויים לבני אלים
כמו אלה של מלכת הצרפתים.
אין לי במה להתפאר, לבד
מנתינים שמחים המתקבצים
סביב מרכבתי בשקט כשאני
יוצאת אל הרחוב. פאר יופיין
של עלמות כמו אלה הפורחות
בגינתה של קתריין היה
מעיב על סגולותיי המועטות.

אובספין:

בוסטמינסטר יש רק עלמה אחת
להתפאר בה, אך בזו גלומים
כל מקסמי המין המצודד.

בלייור:

הוד מלכותך, הרשי לנו לצאת
מאנגליה ולהביא למלך
את הבשורה שהוא רוצה לשמוע.
ליבו לא נתנו להישאר
בבית בפריס, הוא מחכה
בעיר אמיין, וגם שלח רצים
לחוף קאלה. הביעי הסכמה
ואנו נעביר אותה כחץ
מקשת לאוזנו המצפה.

אליזבת:

אל נא תדחק בי, הרוזן בלייור.
אומר זאת שוב: עוד לא הגיעה עת
ללפיד הנישואין. ענן שחור
רובץ על אנגליה, וסרט אבל
הולם אותי יותר ממלבושי
כלולות. מהלומה קשה עומדת
לנחות על שושלתי ועל לבי.

בלייור:

אם כך, אז רק הבטיחי. לקיים
תוכלי גם בימים שמחים יותר.

אליזבת:

מלכה משועבדת רק לכתר,
לא לתשוקות הלב. אני
רציתי בחיים של רווקה;
קיויתי שהכתובת על קברי
תהיה: "פה נטמנה מלכה בתולה".
אך נתיניי אינם רוצים בזאת –
הם דואגים לעתידם. זה לא

מספיק להם שהברכה שורה
היום בממלכה, אני חייבת
להיות קורבן למען המחר;
את חירותי, הנכס היקר
מכל, עלי לתת לבני עמי;
הם מכריחים אותי לקחת לי
אדון. הם מבהירים לי שאני
בסך הכל אישה, גם אם משלתי
במדינה כמו גבר וכמו מלך.
אני יודעת שאסור לדחות
את חוק הטבע וחוקי האל,
ושראוי לומר את שבחיהם
של אלה שמשלו כאן לפניי
על שפתחו את כל המנזרים
ושחררו אלפי נשים מכלא
של דת שלא הבינו כראוי,
כך שתוכלנה למלא שנית
את חובתן לטבע. אך מלכה
שממלאת בלא לאות חובה
שאינן קשה ממנה, ואינה
מעבירה זמנה בבטלה,
ראוי שיפטרו אותה מחוק
הטבע שמכפיף חצי עולם
לחצי השני.

אובספין:

הוד מלכותך,
את כבר כלילת המעלות כולך;
נותר לך רק להיות מופת זוהר
לבנות המין שאת גאותו.
ברור שאין אף גבר שכדאי
שתעניקי לו את חירותך.

אך אם יש בן תמותה אחד שדם
אציל, יפי מראה ואומץ לב
עושים אותו ראוי לכך, הרי –

אליזבת:

אין בלבי ספק, שגריר אציל,
שנישואין עם בית המלוכה
הצרפתי הם ראויים מאוד.
אני מודה בזאת בלב שלם:
אם הברירה היחידה שלי היא
להיענות לרצון העם – וצר
לי להודות שהוא חזק ממני –
אינני מכירה נסיך אחר
שעבורו אקריב את חירותי
היקרה מתוך פחות כאב.
בזאת תהיה חייב להסתפק.

בליור:

תקווה יפהפייה; אבל בכל זאת
תקווה בלבד, ואדוני רוצה –

אליזבת:

מה הוא רוצה?

[היא מסירה מאצבעה טבעת ובוחרת אותה במהורהר]

אם כך, אין למלכה

שום יתרון על בנות פשוטי העם!
אותו הסמל לאותה חובה,
אותו השעבוד; כי טבעות
קושרות בני זוג, וגם שלשלאות.
הביאו זאת להוד מעלתו.
עדיין לא שְׁלֶשְׁלֶת, ואני
עדיין לא כבולה; אך מי יודע,

אולי עוד תיכרך סביבי.

בליור:

[כורע ברך ומקבל את הטבעת]

בשמו,

הוד מלכותך, אני כורע ברך

ומקבל את הדורון, ועל

ידך מטביע נשיקת ווסאל.

אליזבת:

[אל הרוזן לסטר, שממנו לא גרעה עין לאורך דבריה האחרונים]

מילורד, הרשה לי!

[היא מסירה מעל כתפו את האבנט הכחול, אות מסדר הבירית, ומניחה אותו על בלייור]

הענק להוד

מעלתו את הקישוט הזה,

כשם שאנוכי מעניקה

לך כעת את סמל מסדרי.

Honi soit qui mal y pense *! הלוואי

שהחשד בינינו יתפוגג

ושכתרי צרפת ואנגליה

יתאחדו בקשר אהבה!

אובספין:

הוד מלכותך הנפלאה, זה יום

גדול! הלוואי שכל האומללים

באי יגילו בו! חמלה וחסד

קורנים מעור פנייך. מי ייתן

ששביב מזה יגיע אל אותה

הנסיכה האומללה, שגורלה

המר נוגע לצרפת כמו גם

לאנגליה.

* סיסמת אבירי מסדר הבירית. צרפתית: יבוש מי שחושב על כך רע!

אליזבת:

חדל, רוזן! מוטב
לא לערב כאן מין בשאינו
מינו. אם האומה הצרפתית
רוצה אותי כבת בריתה, עליה
לחלוק עמי את כל דאגותיי
ולא להתחבר עם יריביי.

אובספין:

גם בעינייך היא תנהג שלא
כדין אם תתכחש, בשם הברית,
לבת אמונתה ואלמנת
מושלה. מתוך כבוד לאנושות –

אליזבת:

מן הבחינה הזאת אני יודעת
להעריך את שלל מאמצייך.
צרפת היא חברה נאמנה;
אבל אני צריכה להיות מלכה.

[היא משתחויה לאצילים הצרפתים ויוצאת בהדרת כבוד עם שאר הלורדים.]

תמונה 3

[אליזבת. לסטר. בארליי. שרוסברי. המלכה יושבת לבדה.]

בארליי:

היום, מלכה רמה, את מעטרת
בכתר את רצון העם. עכשיו
נוכל סוף סוף לשמוח בימים
הנפלאים שהענקת לנו,
כשהעתיד בטוח מכל רע.
לעם נותרה רק דאגה אחת:
קורבן אחד הוא כל מה שנחוץ.
הקריבי גם אותו, וכך תבטיחי
את רווחתה של אנגליה לנצח.

אליזבת:

ומה העם רוצה? דבר, מילורד.

בארליי:

הוא מבקש ממך את ראש בת סטיוארט.
אם את רוצה לתת לבני עמך
חירות ואור של דת אמת, אסור
לה להמשיך לחיות. שאם לא כן
נחשוש כל רגע לחייך. את
הרי יודעת: לא כל נתינייך
הם בני אותה האמונה; רבים
מהם עוד מטפחים בסתר את
הצלם הקתולי. בחשאי
הם זוממים רעה; לבם נתון
למרי סטיוארט, והם אוהדים
את האחים ממחוז לוריין, אויבייך

המושבעים מאז ומעולם.
הפעילים הקנאים האלה
הכריזו מלחמה חובקת כל,
והתחמשו בכל שקרי התופת.
בריימס, מקום מושב הקרדינל,
הם מחשלים את חניתותיהם.
שם מלמדים כיצד לרצוח מלך;
משם הם משלחים לאי שלך
מאמינים חסרי מעצורים
תחת מסווה; משם הגיע הנה
כבר מתנקש שלישי, והבאים
קורמים עור וגידים בשאול הזו.
ובטירת פודרינגיי יושבת
אלת הקרב האחראית להם,
שמציתה את כל הממלכה
באש האהבה. היא מדיחה
כל איש ונער להשליך עצמו
למוות ודאי למענה; להוציאה
מבור הכלא – זו קריאת הקרב;
לתפוס את השלטון – המטרה.
כי בני הלותרניגים טוענים
שאינן לך זכות למלוך: לדעתם
שיחק לך המזל ואת חמסת
את השלטון! הם אלה שהסיתו
את השוטה ההיא לטעון לכתר.
לא ייתכן שלום איתה, ולא
עם משפחתה! הכי או שתוכי.
חייה הם מותך! מותה – חיך!

אליזבת:

מילורד! אתה אומר דברים קשים.
אני יודעת שלבך טהור,

ושבלהטך אתה אומר
דברי תבונה ; אך התבונה הזאת
נושאת עמה שפיות דמים – דבר
אותו אני שונאת בכל לבי.
חשוב על משהו מתון יותר.
לורד שרוסברי ! חווה את דעתך.

שרוסברי :

מלכה, שיבחת בצדק את הלהט
בלבבו הנאמן של בארליי.
אינני צח לשון כמותו, אבל
לבי איננו נאמן פחות.
הלוואי שתעניקי לארצנו
שנים רבות של אושר ושלווה.
האי שלנו לא ידע ימים
יפים כל כך מאז העידנים
בהם משלו בו נסיכיו שלו.
הלוואי שלעולם לא נצטרך
לקנות את רווחתנו במחיר
כבודנו ! מי ייתן ושרוסברי
לא יחזה בכך !

אליזבת :

חס וחלילה,
לפגוע בכבודה של אנגליה !

שרוסברי :

אם כן, עליך לחפש מוצא
אחר – מפני שהוצאה למוות
של מרי סטיוארט היא בגדר עוול.
אין לך רשות לקבוע מה דינה
של מי שלא כפופה למרותך.

אליזבת:

כלומר, מועצת המדינה טועה, הפרלמנט טועה, והשופטים אשר החליטו פה אחד שיש לי זכות גמורה –

שרוסברי:

מידת הצדק לא

תלויה ברוב מכריע – אנגליה אינה כל העולם – הפרלמנט אינו מכלול המין האנושי. היום יש אנגליה אחת, מחר תהיה אחרת; ושתייהן אינן דומות לזו שהתקיימה אתמול. כמו נטיית הלב, משפט צודק אינו עומד לנצח. אל תאמרי שאת חייבת לציית לעם. יש לך רצון חופשי; את יכולה להפעילו בכל שעה. נסי זאת! הכריזי שאינך רוצה לשפוך דמים, שאת רוצה להעניק חיים לאחותך; הראי לאלה אשר חולקים עלייך מה טיבו של זעם מלכותי, ובלי דיחוי תראי איך ההכרח נעלם ואיך הצדק נהפך לעוול. זו החלטה שלך, ורק שלך. יותר כבר לא תוכלי להישען על הקנים הרצוצים ההם. בטחי בלבבך, ברחמיך. האל ברא נשים עם אופי רך – וכשאבות הממלכה מסרו

את השלטון ביד נשים, הביעו
רצון במלוכה עם יד רכה.

אליזבת:

כבוד הרוזן משרוסברי דובר
בשם אויביי. אני מעדיפה
שיועציי ירצו בטובתי.

שרוסברי:

אין אף אחד שידבר בשמה ;
כולם מפחדים שתכעסי,
לכן הרשי לי, כאדם זקן,
ששום תקווה ארצית אינה משלה
אותו על שפת הקבר, להגן
על האישה העזובה. חברי
המועצה שלך בלהטם
לא יעשו זאת; האנוכיות
דוברת מגרונם, ולא החסד.
כולם מאוחדים נגדה. הרי
אף פעם לא ראית אותה בפועל;
אינך חומלת על אישה זרה.
את אשמתה איני מכחיש. אומרים
שהיא רצחה את בעלה. נכון
שהתחתנה עם הרוצח. פשע
מזעזע! אך הוא התרחש
במהלך תקופה קשה שבה
התחוללה מלחמת אזרחים,
ואז, כאשר חשה חלשה
מול אציליה התובעניים,
השליכה את עצמה לזרועותיו
של החזק מביניהם – ומי
יודע אלו תחבולות הדפו

אותה למעשה? כי הנשים
הן יצורים שבריריים.

אליזבת:

נשים

אינן שבריריות. מראש אודה
לך ולכולכם אם תימנעו
מהערות על חולשתן של בנות
מיני.

שרוסברי:

בגורלך נפל ניסיון
חיים שוחק. הכתר לא זהר
אליך מרחוק, ורק הקבר
פער מולך את פיו. באפלת
הטאוור ובוודסטוק התחנכת
לעבודה קשה בידי אבי
המדינה – סביבך לא כרכרו
החנפנים. למדת לא לרדוף
הבלי עולם, למדת איך לחשוב
בראש צלול, למדת גם כיצד
לבחון את נשמתך שלך לעומק,
ואת יודעת מהם הדברים
אשר אותם ראוי להעריך.
אך את המסכנה איש לא הושיע.
בילדותה הגיעה לצרפת,
חצר שעשועים ומותרות.
בסחרחרת הנשפים שאין
לה סוף היא לא שמעה מילת אמת.
החטאים הנוצצים הכו
אותה בסנוורים. היא נסחפה
אל ים האבדון. היא ניחנה

ביופי חיצוני, בזאת עלתה
לאין ערוך על כל אישה אחרת,
בזכות הוריה ובזכות גופה –

אליזבת:

מספיק, לורד שרוסברי! אנחנו
דנים עכשיו בעסק רציני. אכן,
אין איש שיעמוד בפני קסמיה
אם היא שולחת אש כזו בלב
אדם זקן. לורד לסטר! רק אתה
שותק? מה שפתח את פיו גורם
לך לשים מחסום לפיך?

לסטר:

לא,
מלכה, אני שותק כי אני לא
יכול להאמין שמנסים
להבהילך בסיפורי אימים,
שמה שמספרים להמונים
הנבערים ברחובות של לונדון
מגיע עד מועצת המדינה
ומעסיק כל כך את דעתם
של חכמים. אני חייב לומר
לך שאני נדהם למחשבה
שהמלכה הסקוטית בלי הארץ,
שלא יכלה אפילו להחזיק
במלכותה הזעירה, שנתיניה
בזים לה ושנסה מארצה,
פתאום נתפסת כאיום – בכלא!
חי אלוהים! מה יש בה שמפחיד
אותך כל כך? הטענה שלה
לכתר? הערעור של בני דה גיז

על סמכותך ? האם התנגדותם
תפגע בזכות שהעניקו לך
דמך המלכותי ופסיקתם
של כל הפרלמנטים ? האם לא
השמיט אותה המלך הנרי מן
הצוואה, והאם אנגליה,
שנהנית מאור הרפורמציה,
עומדת להשליך עצמה שנית
הישר אל חיק האפיפיור, לנטוש
את המלכה האהובה למען
זו שרצחה את הנרי סטיוארט ? מה
לדעתך רוצים האנשים
שמענים אותך תמיד בבקשות
למצוא יורש בעוד את בחיים,
להתחתן מהר ולהבטיח
את שלום הארץ והכנסייה ?
האם אינך יפה וצעירה,
האם יריבתך אינה נובלת
כל יום וכל שעה ? חי אלוהים !
הרי את תצעדי עוד על קברה
שנים רבות מבלי שתצטרכי
להביאה לשם במו ידייך.

בארליי:

לורד לסטר לא חשב כך בזמנו.

לסטר:

נכון, בבית הדין אני בחרתי
לתמוך בעונש מוות. אבל כאן,
בתוך המועצה, השאלה
היא לא של צדק אלא של תועלת.
האם ראוי עכשיו לפחוד ממנה,

עכשיו, כשמגנייה בני צרפת
מתנערים ממנה, כאשר
את מתעתדת לערוך כלולות
עם בן מלכות, וכשהממלכה
שמחה לקראת שושלת חדשה?
מדוע להרוג אותה, אם כן?
היא מתה! מי שלא חושבים עליו
איננו בחיים עוד! אל תתני
לחמלתך להחיותה! אני,
אם כן, יועץ לך: תני לגזר הדין
להיתלות מעל ראשה! תני לה
לחיות! אבל מתחת לגרזן,
ואם אדם אחד ירים זרועו
למענה, הניחי לו לצנוח.

אליזבת:

[קמה]

מילורדים נכבדים, שמעתי את
דעותיכם, ועליהן אני
מודה לכם מאוד. אני אבחן
כל הצעה, ובעזרת האל
אבחר מהן את זו שתיראה לי.

* המחזה בתרגום זה הוצג בתיאטרון 'תמונע' בשנת 2012 בבימוי עירא אבנרי.
תודה גדולה לגד קינר שעבר על התרגום מול המקור והעיר את הערותיו.

(נוסח עברי: יותם בנשלום)